

Brüssel, 5.6.2019
COM(2019) 527 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Rootsi 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu
arvamus Rootsi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Rootsi 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeltusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rootsit ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2019. aasta aruanne Rootsi kohta³ avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Rootsi edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhise soovitusel täitmisel,

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

³ SWD(2019) 1026 final.

varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019⁴. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Rootsis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad ülehinnatud eluasemehinnad koos kodumajapidamiste kasvava võlakoormusega ebakorrapärase korrigeerimise riski. Kodumajapidamiste suure võlakoormuse osakaal SKPs on jätkanud suurenemist. 2017. aasta teises pooles toimus eluasemete hinnakorrektuur ja pärast seda on hinnad järk-järgult stabiliseerunud. Siiski osutavad väärtuse määramise näitajad, et eluasemehinnad on võrreldes majanduse põhinäitajatega jätkuvalt kõrged. Kuigi pangandussektor näib adekvaatselt kapitaliseeritud, mõjutaks korrigeerimise negatiivselt ka finantssektorit, kuna pankade riskipositsioon kodumajapidamiste eluasemelaenu suhtes on suur. Võttes arvesse finantssektori süsteemset vastastikust seotust, võib negatiivne mõju kanduda üle ka naaberriikidesse. Struktuursed kitsaskohad eluasemete pakkumisel püsivad ja ehitustööstuse toodang on vähenenud. Ehkki hüpoteeklaenu mahu suurenemise käsitlemiseks on viimastel aastatel võetud meetmeid makrotasandi usaldatavusnõuete vallas, tundub, et seni on neil olnud piiratud mõju. Endiselt on olulisi poliitikalüki, eelkõige seoses eluaseme omamise maksusoodustustega ning eluasemete pakkumise ja üürimise toimimisega.

- (3) Rootsi esitas 26. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2019 oma 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁵ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas täiendavad üksikasjad kõnealuse sätte kasutamise kohta suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁶.
- (5) Rootsi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta lähenemisprogrammis on valitsus ette näinud, et 2019. aastal saavutatakse eelarve ülejääk 0,6 % SKPst, mis peaks kogu programmiperioodi vältel veelgi suurenema. Ümberarvutatud struktuursetest eelarvepositsioonist⁷ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, kavatakse kogu programmiperioodil ületada. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2019. aastal 34,5 %-le ja

⁴ COM(2019) 150 final.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

⁷ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

2022. aastaks 28,2 %-le. Peamisteks jõududeks valitsemissektori võla ja SKP suhtarvu alanemises on riigi rahanduse usaldusväärsus ja stabiilne majanduskasv. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 0,5 % SKPst ja 2020. aastal 0,6 % SKPst ning seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületama. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Rootsi täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.

- (6) Kodumajapidamiste võlakoormus on jätkanud kasvu juba niigi kõrgelt tasemelt. Kodumajapidamiste võlakoormus kasvas 2018. aastal 5,5 %, jõudes ligikaudu 88 %ni SKPst ja 186 %ni netotulust, mis on üks kõrgemaid tasemeid ELis. Selle põhjuseks on peamiselt hüpoteeklaenude võtmise suurenemine, mis on seotud kõrgete eluasemehindadega ja struktuuriliste moonutustega, mis soodustavad hüpoteeklaenudega rahastatavaid kinnisvaraoste. Rootsi on viimastel aastatel rakendanud mitmed makrotasandi usaldatavusmeetmed, sealhulgas märtsis 2018 jõustunud tugevdatud tagasimaksmisnõue hüpoteeklaenude puhul, mille puhul võla suhe sissetulekusse on kõrge, ja otsus suurendada pankade vastutsüklilist kapitalipuhvrit alates septembrist 2019. Kuid seni võetud poliitikameetmel näib olevat hüpoteeklaenude kasvule piiratud mõju. Lisaks ei ole võetud poliitikameetmeid koduomandit ja hüpoteeklaene soodustavate maksusoodustuste reformimiseks.
- (7) Kuigi eluasemehinnad 2017. aasta lõpus vähenesid ja on seejärel püsinud üldjuhul stabiilsena, eelnes sellele pikk hindade tugeva kallinemise periood ja hind ületab endiselt majanduslikele põhinäitajatele tuginevaid eeldusi. Seda on põhjustanud muu hulgas koduomandit ja hüpoteeklaene soodustavad maksusoodustused, soodsad laenuitingimused, aga ka hüpoteeklaenude suhteliselt madalad laenuintressid. Vaatamata sellele, et viimase viie aasta jooksul on uusehitiste arv järsult kasvanud, ei suudeta jätkuvalt rahuldada nõudlust, eriti suurlinnade ümbruses olevate taskukohase hinnaga eluasemete puhul. Uute eluasemete pakkumine ei vastanud prognoositud lähiaja vajadustele, mis on ajavahemikul 2018–2020 hinnanguliselt umbes 90 000 uut eluaset aastas. Lisaks on eluasemenappus seotud eluasemeturu struktuurse ebatõhususega, näiteks piiratud konkurentsiga ehitussektoris välismaiste ja väikeste äriühingute turule sisenemise tõkete tõttu ning suurte arendajate kontrolliga maaressursside üle. Eluasemefondi ei kasutata tõhusalt. Üüriturul on turuhinnast madalamad üürid toonud kaasa ummikseisu, kus ühed on turul ja teised sinna ei pääse. Omakoduturul vähendavad kõrged kapitali kasvutulu maksud koduomanike liikuvust. Eluasemenappus raskendab inimestel töökohti vahetada ja võib põhjustada põlvkondadevahelist ebavõrdsust. Rootsi ametiasutused jätkavad 22-punktilise tegevuskava järkjärgulist rakendamist, et suurendada eluasemehitust ja parandada eluasemesektori tõhusust. Seni ei ole võetud konkreetseid poliitikameetmeid, et liberaliseerida rangeid üürituru eeskirju ja vaadata läbi omanike kasutuses olevate elamute kapitalimaks, kuigi jaanuaris 2019 teatas uus valitsus, et kavatseb nendes valdkondades viia läbi reforme, mis eeldab ettevalmistavaid uuringuid.
- (8) Tööjõu puudus on tekkimas sellistes sektorites nagu ehitus, haridus ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad. Spetsialistide tagamine on hädavajalik, et toetada teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid ja digiüleminekut. Investeerimine haridusse ja oskustesse, sealhulgas digioskustesse aitab nende probleemidega toime tulla. Siiani on haridustulemused mõnevõrra paranenud, kuid erinevate sotsiaalsete rühmade vahel on tulemuste osas suur lõhe, mis süveneb veelgi. Demograafiline areng toob kaasa õpilaste arvu suurenemise, mis veelgi suurendab õpetajate puudust. Kolmandatest riikidest pärit rändajate ja nende järeltulijate olukord

ning hiljuti vastu võetud programmide mõju väärrib tugevamat järelevalvet, kuna välismaal sündinud õpilaste kooli integreerimine ning madala kvalifikatsiooniga ja väljastpoolt ELi pärit rändajate (eriti naiste) jätkusuutlik kaasamine tööturule on jätkuvalt probleem.

- (9) Transporditaristu investeeringute säilitamine aitab parandada tööjõu liikuvust ja piirkondlikku ühtekuuluvust ning edendada eluasemeturgu ja pikaajalist tootlikkuse kasvu Rootsis. Valitsus on teatanud riikliku taristukava 2018–2029 raames transporditaristusse tehtavatest märkimisväärtetest investeeringutest, et ajakohastada eri transpordiliike (eelkõige raudtee- ja maanteetransporti). Kava sisaldab suuri investeeringuid raudteesüsteemi arendamiseks, soodustades kaubavedude suunamist maanteedelt raudteele ja aidates seega vähendada ka heitkoguseid. Rootsi peab oma innovatsiooniliidri positsiooni säilitamiseks tagama teadus- ja arendustegevuse investeeringute kõrge taseme, soodsad raamtingimused ja laiema innovatsioonibaasi. Traditsiooniliselt on Rootsi innovatsioonimudel tuginenud piiratud arvule suurtele ja üleilmselt tegutsevatele tehnoloogiaettevõtetele. Oluline on luua keskkond, mis soodustaks ka VKEde ja idufirmade innovatsioonipotentsiaali. Rootsi innovatsioonisuutlikkust saaks akadeemiliste ringkondade ja VKEde tihedama koostöö kaudu veelgi parandada.
- (10) Seoses riigi ühe suurima finantsasutusega puhkenud rahapesuskandaaliga on Rootsi prioriteediks saanud rahapesu tõkestamine. Rootsi ja Eesti finantsjärelevalveasutused on alustanud ühist uurimist koos Läti ja Leedu ametkondadega. Kuigi 2017. aastal jõustunud rahapesuvastase õigusaktiga tugevdati Rootsi rahapesuvastast raamistikku, tuleb jätkata jõupingutusi kõigi allesjäänud puuduste väljaselgitamiseks ja nende kõrvaldamiseks. Jätkuvalt esineb probleeme ning finantsjärelevalve peab kõnealusel valdkonnas vastu võtma täiendavad meetmed ja suunised järelevalve tugevdamise viisi kohta. Kui need meetmed vastu võetakse, tuleks pöörata tähelepanu nende tulemuslikule rakendamisele.
- (11) ELi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige riigiaruande⁸ D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Rootsil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (12) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Rootsi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi ja 2019. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Rootsile esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Rootsi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse andmise kaudu.
- (13) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamisel, et Rootsi täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (14) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. riikliku reformikava ja 2019. lähenemisprogrammiga tutvunud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitud kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1,

⁸ SWD(2019) 1026 final.

SOOVITAB Rootsil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Vähendada kodumajapidamiste kõrge võlakoormusega seotud riske, vähendades järk-järgult hüpoteeklaenu intressimaksude maksustavast tulust mahaarvamist või suurendades korduvaid omandimakse. Stimuleerida investeerimist eluasemeehituse piirkondades, kus eluasemenappus on kõige suurem, eelkõige struktuursete tökete kõrvaldamise kaudu ehitussektoris. Parandada eluasemeturu tõhusust, sealhulgas muutes üürihinnad paindlikumaks ja vaadates läbi kapitali kasvutulu maksu ülesehituse.
2. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas haridusele ja oskustele, säästvasse transporti tehtavate investeeringute säilitamisele, et ajakohastada eri transpordiliike, eriti raudteetransporti, aga ka teadusuuringutele ja innovatsioonile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
3. Tagada rahapesuvastase raamistiku tulemuslik järelevalve ja jõustamine.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*